

LitArt

**FERIȚI-VĂ SĂ AVEȚI DREPTATE PEA REPEDE,
PRA DEVREME - CA SĂ AVEȚI LA CE VISA.
NICHITA STĂNESCU**

PUBLICAȚIE LUNARĂ DE CULTURĂ,
APARE LA TÂRGU-MUREȘ, SUB EGIDA ONORIFICĂ
A FILIALEI LOCALE
A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA
EDITOR: PPA GIURGEA ADRIAN-ARMAND - EDITURA LITART

ISSN: 2067 - 5240
SE DISTRIBUIE GRATUIT

DECEMBRIE 2015 | ANUL VI | NR. 12 (69)

„TOTEM 8”

Expoziția care va fi deschisă vizitatorilor până în ianuarie 2016 însumează lucrările a 32 de artiști vizuali, în diferite materiale și tehnici, picturi, sculpturi, instalații și ceramică, toate sub aceeași tematică: TOTEM. Întrucât însăși tematica este enigmatică, curatorul a eliminat intenționat titlul lucrărilor lansând invitația de a le descoperi singuri. PAG. 11

Cronica unei lacrimi

Mihai SUCIU

ÎN PERFIDELE RĂZBOAIE TERORISTE CONTEMPORANE, NU ȘTII NICI CÂND, NICI DE UNDE ÎȚI VINE MOARTEA. SUPRAVIETUIEȘTE, PRIN ȘI PESTE VREMURI PAȘNICE SAU DURUTE, O SINGURĂ CERTITUDINE: „CÂND ARMELE VORBESC, MUZELE TAC”...
PAG. 9

Poezii de

Kocsis Francisko

Ady Endre

PAG. 4, 10

Lumea în oglinda visului

Iulian BOLDEA

EROSUL, MOARTEA ȘI FASTUL GASTRONOMIC SUNT TEME PRIVILEGIATE ALE POEZIEI DIMOVIENE, TEME TRATATE PRIN INSERȚII ALE GROTESCULUI, PRIN MODULĂRI CARICATURALE SAU PRIN RESURSELE PERSIFLĂRII.
PAG. 3

Proiect editorial susținut de

Mulțumim!

One-man-interview cu Cristian Iorga

„PUNEAM PE SCAUNE PĂPUȘI, CĂRORA LE VORBEAM”

interview realizat de Veronica Ilie
student, anul III, specializarea Teatologie (Universitatea de Arte din Târgu-Mureș)

Veronica Ilie: „Toate mi se întâmplă numai mie”, răs cu plâns în *Colateral*, *Oedip*, un show de comedie care te face să te gândești serios la ceea ce te-a făcut să fii „neserios” pentru câteva minute. Unde și cum s-a născut acest spectacol?

Cristian Iorga: Spectacolul s-a născut inițial la Târgu-Mureș ca examen de regie al Laurei Moldovan. Pe atunci se numea *Farse* și era un coupé interpretat de mine și de Radu Tudosie. Eu aveam doar prima parte din actualul spectacol, cea în care îmi dau întâlnire pe Facebook cu o fată. Următorul pas a fost participarea mea la Gala HOP din 2013 unde am și luat un premiu.

V.I.: Așa este, *Colateral*, *Oedip* și-a adus premiul Teatrului Național Timișoara la Gala HOP în anul 2013 și premiul pentru cel mai bun „one-man-show” la Gala Star, în anul 2014. Ce înseamnă pentru tine aceste recunoașteri?

C.I.: Premiul obținut la Gala HOP m-a făcut să merg la Gala Star. Laura mi-a propus să continuăm spectacolul *Farse*, dar cum Radu Tudosie plecase la Petroșani, trebuia să ne gândim la o variantă în care să joc singur. Atunci Laura a propus textul lui Mihai Ignat, *Toate mi se întâmplă numai mie*. Astfel, spectacolul avea în acest moment două părți și 40 de minute, destul cât să ne înscriem și la Gala Star. Acolo

am luat din nou premiu și acest lucru m-a încurajat să merg mai departe și să mai adăugăm o parte la spectacol. Mihai Ignat a scris o a treia parte a spectacolului special pentru noi și spectacolul, în forma sa finală, a avut premiera la Teatrul de Nord din Satu Mare.

V.I.: Ce diferențe există între comedia propriu-zisă și comedia de tip underground?

C.I.: Comedia este universală, ea există indiferent de limbaj, indiferent de locul unde se petrece etc. Sigur că în teatru și, că tot ai adus adus în discuție underground-ul, vorbim despre public, care, în funcție de locul unde se desfășoară spectacolul, este diferit. Dar nu cred că există o diferență pentru actor în abordarea comediei propriu-zise și a comediei de tip underground.

V.I.: Ce provocări lansează monodrama actorului care o interpretează?

C.I.: Trebuie să lucrezi foarte mult cu tine, să te autodepășești, să ai control. Cele mai grele momente le-am întâlnit la repetiții, când trebuia să spun singur tot textul fără să am vreun public în fața mea. Țin minte că repetam la Studio 2.1, clădirea unde au spectacole cei de la specializarea Păpuși-Marionete (n.r. din cadrul Universității de Arte din Târgu-Mureș) și acolo puneam pe scaune păpuși cărora le vorbeam.

Într-o monodramă adresarea este una directă, trebuie să te uiți în ochii spectatorului care se află la câțiva centrimetri în fața ta, nu ai siguranța pe care ți-o oferă scena, este un joc periculos pe care trebuie să ți-l asumi atunci când lucrezi la un astfel de spectacol.

V.I.: Reacția publicului este foarte importantă. Ți confirmă sau îți infirmă reușita spectacolului. Care sunt întâmplările haioase, legate de public, de care îți aduci aminte?

C.I.: Am jucat *Colateral*, *Oedip* de 37 de ori, în toate formele posibile. Am avut parte de public foarte diferit și ca număr, dar și ca reacții. Am jucat pentru 4 oameni, pentru 600, într-un restaurant unde se organizează nunți, la petreceri private, în aer liber, pe scenă mare, în baruri etc. Spre exemplu, atunci când am jucat la o petrecere privată am fost pus să încep exact când lumea s-a așezat la masă și nimeni nu mai era atent la ce făceam eu, din când în când mai era câte unul care mesteca mâncarea și se uita la mine să vadă ce se întâmplă. La sfârșitul unui alt spectacol, un spectator a venit la mine și mi-a propus glume noi pe care să le adaug în spectacol. La final, când se întâmpla să mai rămân la discuții, publicul se amuza foarte tare când afla că foarte multe din întâmplările din text sunt cazuri reale.

V.I.: Unui actor de comedie, faptul că are carismă și „față de comedianț”, cum spunea chiar tu despre tine într-un interviu, toate acestea nu-i sunt suficiente pentru a câștiga publicul. Cât de important este textul?

C.I.: Textul este foarte important. La fel de important este și cum spui textul, cui spui textul. Nu cred că exista o rețetă a actorului de comedie pentru a câștiga publicul. Textul nu îți poate asigura succesul.

V.I.: De obicei cursul textelor este unul organizat, însă există și momente de improvizare. Le-aș numi „momentele de aur” ale actorului. Improvizezi des?

C.I.: Improvizez, încerc multe lucruri noi în timpul repetițiilor, chiar și după ce spectacolul a ieșit la public, sunt în continuă căutare de lucruri noi. Actorii sunt obligați să improvizeze.

V.I.: Te-ai gândit să faci și stand-up, poate chiar cu texte proprii?

C.I.: Da, dar nu mă pricep la scris.

V.I.: Câți dintre actori aleg să fie și comedianți de stand-up? Ce calități îi recomandă în această direcție?

C.I.: În America cred că toți comedianții fac stand-up, dar la noi procentajul este mult mai mic și, dacă ne uităm la statisticile din provincie, acestea tind spre zero.

V.I.: Știu că ești pasionat de fotbal, de aceea îmi permit să fac o paralelă. În urma succesului avut cu spectacolul *Colateral*, *Oedip*, unde te vezi jucând în viitor? Alături de echipă, în spectacolele de la Teatrul Național, sau scăpând, mai degrabă, singur, pe contraatac, evoluând în one-man-show sau stand-up?

C.I.: Și în fotbal, ca și în teatru, când scapi pe contraatac, toată echipa este în spatele tău și te susține, altfel nu cred că poți să reușești. Îmi place mult să lucrez în echipă.

Interviu realizat în urma vizionării reprezentației din 19 noiembrie 2015, a spectacolului *Colateral*, *Oedip*, autor Mihai Ignat, regia Laura Moldovan, în interpretarea lui Cristian Iorga, locul de desfășurare al spectacolului: Office-Clubul Presei.

Iulian Boldea

Cartea Luminiței Corneanu, *Leonid Dimov. Un oniric în Turnul Babel* (Editura Cartea Românească, 2014) are meritul de a readuce în actualitate, printr-o riguroasă întreprindere exegetică, opera unui poet mai degrabă ignorat astăzi, decât analizat cu merită atenție hermeneutică. Perspectiva asupra biografiei beneficiază de clarificări minuțioase, prin accesarea arhivelor CNSAS, dar și prin mutații ale unghiului de percepție asupra diverselor episoade și fapte ale existenței, surprinse în mod echidistant, chiar dacă un impuls empatic nu este cu totul exclus. Un moment semnificativ este acela al supravegherii îndeaproape de organele Securității Statului, prin instalarea unui dispozitiv de ascultare la domiciliul poetului (“La fila 458 din volumul 5 al dosarului de urmărire găsim redarea discuțiilor din casa poetului din data de 8 februarie ’69, înregistrate de tehnica operativă. Aflăm de aici că, în partea trecută sub tăcere a înfățișării din septembrie, ofițerii de Securitate i-au spus lui Dimov că i s-a montat tehnică de ascultare în casă și chiar i-au arătat dosarele în care se regăseau notele despre el, fotografiile, consemnările ale discuțiilor din casă. Practic, că totul era sub controlul lor, că știau tot. «Eu înțeleg să-mi bage drăcie în casă, dar să mi-o și spună că mi-au băgat-o, asta e neomeneste» se plînge scriitorul unui amic. Iar ofițerul notează conștiințios în continuare ce părere are Dimov despre aparatul datorită căruia Securitatea avea acces nelimitat în viața sa privată: «DIMOV se întreabă ce fel de literatură se poate face cu o «drăcie» în casă și cu frica în om. El adaugă că, atunci cînd

LUMEA ÎN OGLINDA VISULUI

a fost chemat, i s-a spus că menirea scriitorilor de astăzi este aceea de a duce mai departe tradiția înaintașilor. Dar DIMOV arată că «înaintașii noștri nu aveau drăcie în casă! Nu-l vezi pe Eminescu cu o drăcie în casă!»). Visele lui Dimov, regizate cu minuție, sunt scenografii halucinante ale unei infrarealități colcăitoare. Dexteritatea de limbaj, prin care cuvintele sunt modulate în registre policrome, se legitimează ca semn al unei conștiințe artistice ce declară afectele în stare de inflație și le amendează cu severitate. Poemele lui Dimov, cu imagini și forme proliferante, cu articulații hipertrofică, se delimitează ca exorcizări ale unor spaime ascunse. Angoasa, voluptatea transcrierii spaimei în text sugerează două dimensiuni opuse care structurează viziunea lirică dimoviană: planul ontologic, terifiant și cel estetic, mântuitor, al jubilației scriiturii. „Citirea” lumii în registru ludic, descifrarea configurațiilor ei prin grilă burlesc-onirică sunt rezultatul nevoii de exorcizare prin artă (joc) a realului precar și fluctuant care, pentru a dobândi stabilitate și consistență, trebuie să fie prins în filigranul bufoneriei exorcizante. Absurdul oniric dimovian se configurează gradat, ca aglomerare vertiginosă de elemente, de la cele ale banalului cotidian, la cele terifiante care instituie un fel de vid al logicii și descumpănesc cititorul. Realul, așa cum transpare el în versurile lui Leonid Dimov, este corectat de lentilele magice ale visului, de o privire interioară care reușește să exploreze adâncul fapturilor și al lucrurilor, redându-le irizări fantastice și misterioase.

Erosul, moartea și fastul gastronomic sunt teme privilegiate ale poeziei dimoviene, teme tratate prin inserții ale grotescului, prin modulări caricaturale sau prin resursele persiflării. Într-o perspectivă critică cu rădăcini în studiile lui Bahtin, Luminița Corneanu subliniază hățișul instinctualității, reflexele primare, care, în mod paradoxal, devin, pentru poet, “gesturi de apărare” (“Pentru Dimov, scrie Luminița Corneanu, «trupul este un trup grotesc», în termenii lui Bahtin, dominat de abdomen și de falus, ca metonimii ale actului îngurgitării și

celui sexual. Este vorba de o deturare a funcțiilor împlinirii pe care le au festinul și nunta într-o lume normală. În acest univers babelic, unde straniu e la el acasă și grotescul pîndește după colț, unde obiectele și ființele își pierd atributele lor normale și funcționează anomic, sexualitatea și nutriția se fac cu intensitatea instinctului primar, dar îl depășesc cu mult ca semnificație: ele devin gesturi de apărare, singurele familiare, apte de a liniști eul angoasat care le întreprinde. Frica, foamea și erosul nu sunt deloc simple instincte, reflecta Constantin Noica, ele sunt cele mai puternice mijloace de împlinire a ființei”). Neverosimilul, fantasmale, grația irealului și marasmul infrarealității se întrepătrund, astfel, într-o hartă labirintică a condiției umane, în care călătoria este topos paradigmatic, experiență inițiativă, întoarcere în abisal, revelare a originarității, ca punere în scenă a relației ființei cu propriile rădăcini ontice (“Idea însăși de întoarcere o presupune pe cea de, să-i spunem, «ducere», deci de călătorie. O punere în relație a temei dimoviene a călătoriei și a «veșnicei reînnoiri» nietzscheene este revelatoare”).

“Turnul Babel” în care se regăsește fantezia debordantă a lui Dimov este un amestec indiscernabil de virtual și real, de cotidian și himeric, de magie a depărtării și intruziune a unei apropieri cetroptoare, confuzie irepresibilă a subiectului liric și a obiectelor lumii, pe care autoarea studiului o transcrie în enunțuri critice memorabile, chiar dacă îndatorate receptării anterioare: “antimetafizica lui Dimov”, „luxurianța lexicală”, „fidelitatea față de imaginație și vis”, „ambiguitatea dintre text și sens”. Traectoria unei definiții totalizatoare a poeziei lui Dimov cuprinde, în desenul ei, dominante ale dinamicii expresive, dar și elemente ale tectonicii imaginarului, ori fixarea reperelor tematice ale operei (“Recapitulând, ar putea fi vorba, în primul rând, despre o muzicalitate anume, dată în special de numeroasele eufonii, la nivelul rimei sau din interiorul versului, dar și de sonoritatea însăși a atâtor cuvinte rare, multe nemiintălnite la alți poeți, înainte sau după Dimov. Ar fi apoi

luxurianța imagistică, decurgând din cea lexicală, aglomerările obiectuale în spirit baroc, senzația continuă de Turn Babel, care este, poate, cea mai potrivită metonimie a lumii lui Dimov. Este vorba apoi de teme pe care poetul le reia, le revalorifică și le îmbină astfel încât să scoată din ele maximum posibil: călătoria, ospățul, bălciul, sculptorul, moartea, erosul carnal, și care-i permit ample desfășurări narative, cu frustrant de puține elanuri lirice”). Identificând trei etape în evoluția poeziei lui Leonid Dimov (*suprarealistă*, dominată de imagine, *onirică propriu-zisă*, marcată de “cristalizarea unei poetici proprii, fără precedent în literatura noastră” și *alegoric-gravă*, prin apelul la înfiorările transcendenței), Luminița Corneanu fixează și etapele receptării acestei creații, subliniind individualizarea ei în raport cu alte experiențe poetice postbelice.

Revelarea intimității ca ipostază-cheie a poezicității se conjugă, în universul liric dimovian, cu o constantă proiecție a nedeterminării, ca percepție halucinantă a unui univers cu articulații concrete nereprimite, univers dualist, în care himericul și cotidianul se întălesc până la indistinție („originalitatea poeziei dimoviene vine tocmai din posibilitatea coexistenței celor două vocații, din întâlnirea dintre fantasmatic și obiectual, dintre fluid și static. Visele lui Dimov nu sunt nici deliruri, nici relatări obiective, iar frumusețea /.../ vine din indecizia dintre celor două”). În ceea ce privește posteritatea dimoviană, aceasta este demonstrată cu argumente viabile și cuprinde nume diverse, care au în comun „o anume știință a alcătuirii versului, un simț sonor special, demonstrat prin joaca rafinată cu rimele, cu ritmul, și, mai mult decât atât, un simț ludic aparte”, de la Brumarul și Cărtărescu la Florin Dumitrescu, O. Nimigean sau Sorin Gherguț. Carte “excelentă” (Gheorghe Grigurcu), prin atenția la detaliul biografic, dar și prin acuitatea analizei, exegeza consacrată de Luminița Corneanu lui Leonid Dimov este pe cât de necesară, pe atât de binevenită.

COMUNICAT PENTRU SCRITORII MUREȘENI

GALA PREMIILOR LITERARE

Le aducem la cunoștință scriitorilor care sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din România – la Filiala Târgu-Mureș, că au posibilitatea să își depună, pentru jurizare, cărțile cu conținut literar apărute în cursul anului 2014, până cel mai târziu la data de 17 decembrie 2015, ora 11,00, la sediul Revistei VATRA (Târgu-Mureș, str. Tușnad nr. 5). Totodată le sugerăm autorilor să anexeze cărților trimise la concurs și cronicile literare apărute.

Festivitatea de premiere va avea loc sâmbătă, 19 decembrie 2015, începând cu ora 11,00, la Cinematograful ARTA din Târgu-Mureș.

COMITETUL DE CONDUCERE AL FILIALEI TÂRGU-MUREȘ A UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

Poezii de Kocsis Francisko

Linia dreaptă

ca să te îndoiești de linia dreaptă,
trebuie să afli mai întâi că ea există
doar în imaginație, care-n univers
este realitatea cea mai întinsă,

o realitate care nu te obligă
s-o cucerești, s-o supui, s-o stăpânești,
s-o transformi într-o feudă,
să-i faci blazon și drapel de luptă,

doar acolo există linie dreaptă
și se-ntinde de la un cuvânt de onoare
la alt cuvânt de onoare
și nu are nici o suspiciune de curbă

O tagmă aparte

îmi imaginez cum varsă îngerul întunecat
paharul cu licoare roșcată,
nu știi ce bea și nici dacă licoarea îmbată,
dacă-i ia mințile sau îi dă putere,

eu doar îmi imaginez că și-n lumea lor există
o tagmă a ridicătorilor de pahare,
o lume veselă care face zarvă și petrecere
cu și fără motiv, de pură plăcere,

și oameni – scuze, un pic mai tucirii, e drept –
întunecați, cătrăniți, negri de supărare,
numai buni de ocolit și de lăsat în pace,
cu pelinul prelins pe pahare

Poliță de risc

abandon haotic în simțire și instinct –
motive de renaștere a tragediei;
lumi de refugiu
pentru orfanii universului
aceste țarcuri de cuvinte,
un abator de sentimente
pe care conștientul dosit
le tratează cu cruzimea lui Jack;

destinul bate mesaje morse
într-un univers fără receptor,
senzația de grefă respinsă –
în strigătul dintre două imense tăceri,
între strigătele neauzite dintre vieți
se întinde disperarea;

poliță de risc în alb
fiecare naștere

Strigăt

cui să-i strig: he!
cine mai știe să plângă,
cine vrea să mă ajute,
cine-mi stă alături
în această singurătate?

dacă strigi la un zid
sfâșietor ca împușcații,
poți dărâma zidul,
dar asta nu va însemna niciodată
că ai scăpat din împresurare,

ci numai că o altă zare
îți întoarce ecoul
strigătului de disperare

Nu întreba...

nu întreba ce înseamnă figurile confuze
din ceașca de cafea,
nici mie nu vreau să-mi ghicesc
ce va urma;

în seara asta cu presentimente,
zațul și stelele vorbesc limbi diferite –
amândouă sunt atât de bălbăite
că nici o traducere n-ar fi potrivită;

și la ce mi-ar folosi să înțeleg
un semn atât de ezoteric,
oricum nu poți ocoli nici temporar
capriciul cu totul coleric
al bulbului făcător de ițe și urzeli –

tălmăcirea de astăzi
diferă cu totul, nu se mai potrivește
cu zațul de ieri

Ca o iluminare...

ca o iluminare subită,
ca o favoare râvnită,

poemul poți să-l scrii
dintr-o dată,
dar e posibil
să nu înțelegi niciodată

nici impulsul din față,
nici consecința din urmă,

dar nu contează
dacă te simți ca scăpat
de la ocnă,
ca ieșit din crisalidă

În alt infinit

ca fagurii zbârciți din podul plin de viespi
neputința bătrânilor storși de vlagă,
veterani cu însemnele de capitulare
arborate pe piele, în ochi, la tâmple;

un car de îndemn și încredere
ți-ar trebui ca să le smulgi un zâmbet,
să le urnești din suflet resemnarea
strânsă de-a valma într-o viață,

să le clinești din inimă împăcarea
cu gândul că un rost e depășit
și-i așteaptă ceva mult mai mare
în alt infinit

Exercițiu

de parcă pe orga pământului
cineva ar călca trecând ușor pe clape,
se aude clipocind susurul de ape;

și ce se-aude dincolo de maluri îngânând
nu-i zarvă, ci mersul frunzelor pe câmp
la plimbare cu un pui de vânt;

și de parcă ar bate într-o tobă spartă
un spiriduș rătăcit în noapte,
se aude-n livadă cum pică fructele coapte;

încet-încet, dispăre starea de larmă –
ceea ce simt nu-i doar liniște și somn,
nu-i adormire, ci exercițiu de karmă

Înger deghizat

se îmbăta uneori ca un marinăr debarcat,
nu avea măsură
și nici nu voia să pună jaloane
unor fapte nebunești,

sărea calul ca un atlet ajutat de zei
și zâmbea într-un fel
care trăda o nespusă premeditare
și poftă de efect,

știa tot timpul că se ratează irevocabil
în lumea tuturor,
dar o făcea cu-o stranie fervoare
de om care nu vrea să fie câștigător,

simțea ce grea-i nostalgia ce-o duce,
câci se purta ca un marinăr debarcat
de pe corabia grea
de încărcătura de mirodennii divine,

simțea că felul acesta provocator
masca o altfel de beție –,
mă fascina coroziva lui melancolie
de înger deghizat

Sunt ca o carte...

sunt ca o carte la sfârșitul lecturii –
mâna ezită să mă închidă,
deși nu mai am nimic de spus,

dar poate cititorul nu așteaptă după mine,
ci după gândul lui dus
haihui pe colinele din poveste,

poate-l reține acolo un chip,
un sentiment, o nostalgie
de care nu se lasă despărțit,

poate de-aceia încă nu se-ndură
să-ntoarcă ultima filă pe care se află
cuvântul sfârșit

O anume așteptare

să trăiești cu certitudinea că în viață
cineva te-așteaptă cu sufletul la gură,
că-i crucial lucrul pe care vrea să ți-l spună
în singura limbă pe care o înțelege
și o vorbești din celulă în celulă,

să fii convins fără urmă de-ndoială
că lucrul pe care urmează să-l afli
este întregul neciobit, deplinul
care copleșește precum întâlnirea cu un zeu;

și când aproape toate zilele tale se vor fi scurs
sub semnul acelei tulburătoare așteptări,
a acelei întâlniri cruciale după care
sigur nu va mai exista întoarcere,
ci doar o anume continuare,

presimți năucitor că așteptarea
se prelungește și în celelalte
forme de speranță,
până dincolo de viață

George David

...Trecuseră aproape trei ani de când se aflau la curtea regelui Ioan de Luxembourg, zis și cel Orb, când acesta se hotărî să-l investească pe Bărbat cu cinstea de cavalier.

Regelui i se povestise adesea despre curajul și măiestria pe care bărbatul din Transalpină le arăta nu numai la exerciții, ci și în luptele adevărate; i se povestise, de asemenea, despre devotamentul și loialitatea valahului, dovedite de fiecare dată când împrejurările le ceruseră.

De vreo doi ani, în ducatul Breitaniei se iscase o hărțuială sângeroasă între două tabere care își arătau o dușmănie de neîmpăcat: moartea ducelui Breitaniei născuse un adevărat război între contele Jean de Montfort, fratele vitreg al ducelui, și nepoata acestuia, Jeanne de Penthièvre, fiecare dintre cei doi pretinzând pentru sine titlul rămas vacant. Certurile de la început se întinuseră degrabă ca o flacără într-o pădure uscată de arșiță, și, pentru că nepoata Jeanne – fiind căsătorită cu Charles de Blois, nepotul regelui Filip – se bucura de susținerea regală, Montfort își căută la răndu-i aliați, pe care nu-i fu deloc greu să-i găsească, deși ei se aflau pe celălalt țărm al Măneci; în acest fel, încrucișările de vorbe tăioase fuseseră urmate de încăierări, iar încăierările deveniseră în scurt timp lupte în toată puterea cuvântului.

În vara lui 1343, când tocmai se pregătea să-și tragă sufletul după ce asediase cetatea Cracoviei, Ioan de Luxembourg primise pe un trimis de taină al cuscruului său, regele Filip, care îi făcuse cunoscută rugămintea întemeietorului dinastiei Valois de a-l ajuta „cum va crede de cuviință” pe nepotul său Charles de Blois. Dorința regală nu putea rămâne neluată în seamă, deși Ioan cel Orb nu nutrea simțăminte prea prietenești față de Charles: auzise că acesta se supunea multor greutăți și umilinte în dorința de a-și arăta evlavie, dar că, în

Bărbat devine cavalier

ciuda faptului că aceste canoane îl ajutaseră să se bucure printre localnici de faima unui sfânt – și regele Boemiei simțea un adânc dezgust față de nerușinarea unei asemenea bucurii fățarnice – umilul Charles nu pregeta să folosească fără cea mai mică remușcare fierul și focul, ștreangul și barda împotriva aceluia care ar fi îndrăznit să-i stea în cale. Așa că, în cele din urmă, se văzu nevoit să trimită o mână de luptători în ajutorul nepotului regal, cel care se spovedea în fiecare seară și dormea pe paie lângă patul soției sale Jeanne, lucruri care nu-l împiedicaseră să aibă un copil din flori...

Din mica trupă trimisă în Breitania făcea parte și unchiul Bărbat, alături de care plecase și Otfried, devenit de la o vreme ca o a doua umbră a acestuia. La întoarcere, cavalerii și scutierii care luaseră parte la expediție povestiseră cu multă încântare despre isprăvile înfăptuite de ei, însă – spre cinstea lor – nu uitaseră să pomenească în multe rânduri și cu prețuire numele viteazului Barbatte: acesta luptase sub ochii lor singur împotriva a patru oameni ai lui Montfort și, până să-i sară ei în ajutor, valahul îi dovedise; apoi, în apropiere de Malestroit, îi scăpase pe toți cu mare istețime de primejdia unei încercuiri; ca să nu mai vorbim de faptele din portul cu numele Sfântului Malo – cel căruia se roagă bolnavii de scrofuli – când cu toții împinseseră vreo patruzeci de englezi înapoi pe corabia din care tocmai debarcaseră și-i silișeră, împuținându-le numărul, să ridice ancora și să părăsească portul fără zăbavă.

Asemenea istorii alcătuiau cea mai plăcută muzică pentru auzul regelui cu vederea roasă de stricăciune; ca urmare, hotărî cu încântare că cele auzite și de această dată, la scurt timp după dovezile de vitejie arătate de oșteanul valah sub zidurile Cracoviei, nu pot fi decât faptele unui vrednic cavalier, arătându-și totodată nemulțumirea pentru întârzierea cu care se gândise la acest lucru. Iar tânărul Ioan, nepotul lui Bărbat, băgase de seamă – cu o oarecare strângere de inimă, fiindcă îl admira pe rege – că pricina încântării lui Ioan de Luxembourg nu era atât vitejia unchiului Bărbat, cât prilejul de a investi pe cineva cu titlul de cavalier, prilej înălțător și care nu i se ivise prea des.

Urma că în curând, o dată cu venirea toamnei, suita regală să ia drumul Luxemburgului, capitala comitatului a cărui stăpânire Ioan cel Orb o primise de la tatăl

său, împăratul Henric al VII-lea, nu mult după ce îl înscăunase ca suveran al Boemiei. Regele hotărâse, așadar, că slujba de investire a unchiului Bărbat cu rangul de cavalier va avea loc în orașelul din munți pe care nu-l mai vizitase de câțeva vreme; așa că poruncise să se facă degrabă pregătirile trebuincioase pentru drum. Dar, până atunci, unchiul Bărbat trebuia să-și gătească armele de trebuință, armura, calul și, mai ales, să-și afle un scutier de nădejde.

Așa s-a întâmplat ca, în acel început de septembrie, Ioan să primească de la unchiul său însărcinarea de a-i deveni scutier, trebuind astfel să deprindă în câteva săptămâni rânduieii pe care alți tineri le învățau în șase-sapte ani de ședere la curtea vreunui senior. Ca urmare, frecând curelele harnașamentului și lustruind armura viitorului cavalier, trebuie să asculte și să-și întipărească în minte cât mai multe dintre lucrurile pe care se cădea să le știe un scutier vrednic: rânduiala cu care trebuie să poarte armele stăpânului; cum să îngrijească și să poarte la drum, în dreapta cavalerului, calul destrier pe care acesta îl folosește în luptă; cum să-i prezinte acestuia armele, scutul și cămașa de zale și cum să le îngrijească; cum să-și ajute seniorul la vânătoare ori la turnir; ce îmbrăcăminte să poarte pentru a nu încălca respectul datorat stăpânului; cum să se poarte la turnire și în luptele adevărate, cum să-i plătească pe heraldii care strigau numele luptătorilor sau să oblojească rănile pe care cavalierul le-ar căpăta în înfruntare; cum să servească la masă, care sunt uzanțele cavaleriești și ale bune-cuviinței și câte alte reguli pe care trebuia să le cunoască orice bun scutier. Pentru toate acestea, Ioan avusese parte de un strălucit magistru pe nume Geoffroy le Grandpied, menestrel la curte și herald neîntrecut în măiestrie în strigările de la turnire.

Sosise, în sfârșit, și ziua plecării spre Luxemburg. Slujitorii cunosători ai rânduieilor curții regale alcătuiseră cu meșteșug convoiul care urma să se urnească de sub colinele normande și să ia calea spre răsărit, spre munții Ardeni; fiecare călăreț – începând de la cei din frunte care purtau flamurile regale și sfârșind cu cei de la coada convoiului, însărcinați cu paza bagajelor și a celor trebuincioase unei asemenea călătorii – își știa locul unde trebuie să se afle; fiecare cavalier, fiecare scutier, fiecare slujbaş, fiecare caleașcă în care erau purtate doamnele care

însoțeau curtea – fiecare, așadar, era asemeni unei părțicele dintr-o minunată mașinărie menită să lucreze fără greș.

Spre norocul lor, călătorii avuseseră parte de o vreme nepus de frumoasă. Zilele de septembrie erau scaldate într-o lumină blândă ca o dulcețată, lumină însoțită de o căldură molcomă tocmai potrivită pentru drumetie; ici și colo le apăreau în cale dealuri domoale și păduri, învăluite într-o ușoară perdea albăstrie ca fumul cădelniței. Sătenii, supușii feluriților baroni pe ale căror feude trecea convoiul regal, forfoteau pe câmpuri, dar mai ales prin vii și livezi, ale căror roade trebuiau strânse degrabă. Și peste tot și toate domnea o împăcare ce făcuse ca până și apele pe care trebuiseră să le treacă în drumul lor să curgă parcă mai domolite decât în timpul verii.

Cu o scurtă ședere la Paris și cu popasurile făcute pe la diferiți seniori aflați în cale, alaiul regelui Ioan făcuse trei săptămâni până la Luxemburg, orașelul aflat pe platoul din stânga văii Alzettei. Un mânănci de case înșirate de-a lungul câtorva străduțe strâmte și șerpuitoare, ruinele unui castel ridicat pe stânca Bock de contele Sigefroi pe temelia unui turn de pază din vremea stăpânirii romane și fortificațiile începute de contele Henri, tatăl regelui Ioan, devenit mai târziu împărat, toate acestea alcătuiau capitala comitatului Luxemburg, căruia, ca și Boemiei, regele orb îi largise hotarele, fără însă a se ocupa cu prea multă tragere de inimă de administrarea sa.

Cele trei zile care mai rămăseseră până la ceremonie, hotărâtă pentru prima duminică din octombrie, se scurseseră greu pentru Ioan, deși mai avea încă destule de învățat de la Geoffroy. (Printre picături, pentru a face osteneala învățăturii mai ușor de îndurat, Grandpied îi povestise tânărului învățăcel frumoasa legendă a Melusinei, soția lui Sigefroi de Luxemburg, care acceptase mariajul și șederea în castelul crescut parcă din stâncă numai după ce contele se învoise ca încântătoarea tânără să-și petreacă în singurătate neîntreruptă o zi și o noapte în prima miercuri a fiecărei luni; după ani de zile în care înțelegerea nu fusese încălcată în nici un fel, contele, curios din fire, se uitase într-o miercuri pe gaura cheii în camera Melusinei și o văzu îmbându-se, dar cu mare uimire băgase de seamă că din ciubărul cu apă atârna în

(Continuarea în pagina 7)

Călin CRĂCIUN

În urmă cu ceva ani era promovată de diferite posturi de radio și chiar de canale TV o foarte tânără și talentată cântăreață, Miss Mary, despre care se vorbea ca depre o viitoare mare vedetă *pop-dance*. Speranțele erau că fata de 14 ani va fi în destul de scurt timp o artistă de primă mărime în muzica românească, eventual și cu o carieră de nivel internațional, fiind imediat considerată Hanna Montana de România. Într-adevăr, potențialul ei vocal se

arăta ca fiind unul excepțional. Internetul oferă suficiente dovezi de talent al lui Miss Mary, prin multitudinea de coveruri pe care aceasta le interpretează. O surpriză neplăcută a fost însă ieșirea ei în fața publicului prin piesele despre care se poate spune că-i aparțin (ca artistă – cine le-o fi compus efectiv e mai puțin important pentru discuția de față). Bineînțeles, nu cred că vina este a ei. Din punct de vedere vocal

ea și-a făcut mereu datoria, dar succesul în muzică depinde, din păcate, și de alte resorturi.

Faptul că până acum Miss Mary nu este arhicunoscută nici în țară, nici pe plan internațional este clar un eșec ce nu ține de lipsa talentului, ci de echipa foarte complexă care stă în spatele ei, de producător, compozitor, textier etc. Și ca să ne convingem de această idee este suficient să ascultăm mai întâi ce poate cu adevărat și apoi să-i comparăm potențialul cu piesele care erau menite să o impună în fața publicului. De pildă, videoclipul piesei *Open* ar fi trebuit să o transforme pe Miss Mary într-o vedetă de care să-și aducă oricine aminte instant, fără eforturi de memorie, având la dispoziție din start atuu unei voci excelente, prin care poate să impresioneze orice ascultător, indiferent de vârstă, și al unui chip de adolescentă cât se poate de frumos pentru a fi privit cu plăcere, transformat în model sau idol de adolescenți. Dar piesa pare dedicată unui singur segment al publicului: puștănia. E drept că e un segment important, dar cu un astfel de talent brut cred că se putea obține mai mult decât locul 8 în topul Media Forest. La nivel vizual, videoclipul dezvoltă tema iubirii adolescente, pe care o are și textul. Artistă joacă rolul fetei îndrăgostite, care visează la împlinirea relației erotice inocente cu un el, pe care îl investește cu atributele iubitului ideal. Descoperă datorită reveriei profunzimea sentimentului și odată cu aceasta o parte a sinelui. Totul e păstrat între limitele cuminenței, ale inocenței, ceea ce nu poate fi nicidecum trecut la capitolul minusuri (chiar dacă, în artă, nu e neapărat nici o virtute), dar și, din păcate, ale platitudinii. Dacă textul e unul bun pentru un cântec de acest tip, camera de filmat e focalizată mai ales asupra cântăreței, care pozează în diferite feluri comunicând mereu

MISS MARY – OPEN NICOLE CHERRY – MEMORIES

cu privitorii, și asupra celui căruia îi destăinuie imaginar gândurile. Tocmai aici este și un neajuns al videoclipului. Se întâmplă de mai multe ori ca pe secvențe textuale din registru grav, melancolic poza artistei să fie una nefirească, artificială, preocupată mai mult de „a fi văzută” ca artistă decât de „a trăi” ceea ce cântă. Deși are un text potrivit și o compoziție muzicală pe care simțul meu (discutabil, desigur) o găsește absolut „în regulă”, cântată și mai în regulă, chiar cu măiestrie, piesa rămâne o simplă expresie a crizei majore a artei românești a videoclipului și odată cu aceasta, a strategiei greșite de marketing artistic. Cred că Miss Mary pur și simplu n-a avut încă norocul unei piese valoroase artistic, regizoral vorbind. Nu-mi pot altfel explica de ce nu este în vârful topurilor până acum, cu un cântec cum e *Lacrimi din stilou*, de pildă, ca să mă limitez doar la unul. (Cât despre tentațiile comerciale, kitsch-oase, gen *Când soarele mă cheamă*, sper să rămână accidente uitate.)

*

Cu totul diferită e situația lui Nicole Cherry, artistă lansată pe la aceeași vârstă cu Miss Mary, la doar câțiva ani după ea, dar luându-i foarte rapid fața. Prima piesă, *Memories*, un *reggae* dus înspre *pop*, i-am ascultat-o la radio, în mașină, neavând habar de originea și de vârsta cântăreței. Impresia pe care mi-a făcut-o a fost cât se poate de bună. Prestațiile ei muzicale din cadrul unor emisiuni radio și TV, găsite pe internet, mi-au confirmat că e o voce excelentă.

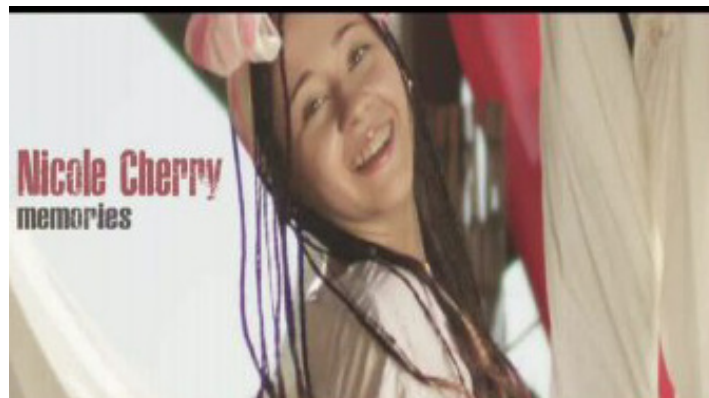
Videoclipul „face” ceea ce poate cu o fată de 14 ani vorbind poate cam precoce despre memoria unei iubiri eșuate, în care a fost victima naivă a seducției lui *big boy*. Rolul de fetiță deopotrivă inocentă și rebelă, care nu regretă nimic din

ce i s-a întâmplat, având puterea să treacă peste dezamăgire, este jucat convingător și actoricește și muzical. În starea de spirit *reggae* suntem introduși de peisajul insular asemănător celui jamaican, cu copii și mămici trăind fericiți împreună, în ciuda condițiilor materiale precare. În acest mediu se consumă ori poate doar se asumă și se depășește mica dramă erotică. Având în

fundal o melodie și un text care mizează pe construirea unei stări de spirit, videoclipul intră în sintonie cu acestea.

De atunci încoace Nicole Cherry a devenit un nume cunoscut, putându-se vorbi de atingerea în timp scurt a unui prag destul de înalt al succesului pe plan național. Totuși, sunt indicii că a devenit repede o mică roțiță în mecanismul industriei muzicale românești, putând fi oricând înlocuită la cel mai mic semn că ar fi vinovată de scăderea randamentului. Și spun aceasta întrucât piese ca *Vara mea* sau *Fata naivă* nu sunt nicidecum demne de calitățile ei vocale. Ele sunt pur și simplu expresia dorinței de a acapara cât mai mult din piața de sezon cu piese destinate segmentului total incult. Și acest păcat, la fel ca în cazul lui Miss Mary, nu i se poate atribui ei, ci echipei ce vede în ea un bun aparat de cântat, cu care se pot face rapid mulți bani.

Bărbat devine cavaler

(Urmare din pagina 5)

afară o coadă de pește așa cum trebuie să fi avut sirenele care îi cântaseră lui Odiseu în vremuri străvechi; simțind privirea care o scruta prin gaura cheii, Melusina nu putuse face nimic altceva decât să se arunce, prin fereastră, drept în apele Alzettei, unde și astăzi, în anumite împrejurări, unii au prilejul să-i vadă minunatul chip răsărind din undele râului argintate de luna plină în timp ce scruta înoată șerpuiind din coada de pește...). Oricum, putea să bage mâna în foc că ele se scurgeau și mai greu pentru unchiul Bărbat, ai cărui ochi răsfrângeau tot timpul o lumină asemănătoare cu cea pricinuită de arșița febrei. Lucru oarecum de înțeles, deși cam greu de acceptat la un om în puterea vârstei. După cum, de altfel, cugetase cu glas tare și Otfried:

- Viteazul nostru Barbatte e cuprins de fierbințeli asemenea unui tânăr de șaptesprezece ani ce urmează a fi investit cavaler. Pentru un bărbat de treizecicinci de ani, care a trecut prin atâtea întâmplări și a văzut atâtea locuri și lucruri, nu mi se pare tocmai potrivită o asemenea înfrigurare.

- Poate că ai dreptate, înțeleptule, i-o întorsese unchiul Bărbat. Dar, deși s-ar fi convenit ca simțurile să-mi fie tocite asemenea încălțărilor după atâtea ani de umblat prin lume, află că pentru mine această ceremonie înseamnă nespuse de mult. Pentru că, după câte văd eu, tagma cavalerescă trage să se stingă, fără ca nimeni să se mai sinchisească să-i ducă mai departe frumusețea obiceiurilor, virtutea, onoarea și vitejia. Ba mai mult, dacă-mi va ajuta Dumnezeu să apuc această solemnitate, voi avea cinstea să îngenunchez în fața unuia dintre cei din urmă cavaleri adevărați, cunoscător și păzitor neînduplecat al datinilor statornicite din vechime de codul cavaleresc. Iată de ce sunt tulburat, și te încredințez că, dacă n-ar fi fost vorba de cele pe care ți le-am înfățișat, tulburarea mea n-ar fi fost nici pe departe atât de adâncă.

Ottfried tăcuse, lucru foarte pe plac unchiului Bărbat, deoarece îl lăsa să se întoarcă la pregătirile sale: să cerceteze pentru a zecea oară luciul armurii și al scutului, îndepărțând cu mare grijă niște pete pe care numai închipuirea lui le născocea; să probeze iarăși și iarăși cingătoarea cu teaca spadei, deschiderea și închiderea vizierei coifului, curelele harnasamentului...

Dar iată că, mai încet sau mai

iute, timpul trecuse și sosise și sămbăta dinaintea investiturii. După ceasul amiezii, pe care-l așteptase încă de la ivirea zorilor, unchiul Bărbat începuse să se îmbrace în straiile noi pe care și le făcuse pentru acest prilej. Încălecuse apoi pe calul pregătit de Ioan, îi făcuse semn și lui să încalce și să apuce de dârlogi cel de-al treilea cal, încărcat cu armele, și porniseră spre Castelul orașului, între zidurile căruia, în Piața de Pește, se afla așezată biserica Sfântului Mihail, biruitor asupra lui Satan și vestitor al morții. Până la biserică n-ar fi avut de făcut nici măcar un sfert de ceas într-o zi obișnuită, dar în acea zi până și calul unchiului Bărbat părea apăsător de greutatea celor ce se petreceau, fiindcă pășea rar și țanțoș pe ulița îngustă, pătruns parcă de însemnătatea drumului pe care-l făcea. Totul era nefiresc de solemn, fapt ghicit de îndată chiar și de alaiul de copii care se alcătuiseră cu repeziciune pe urmele lor, de data aceasta întru totul lipsit de neastâmpărul și zarva ce însoțesc de obicei orice ceată de copii.

Odată ajunși, unchiul Bărbat descălecuse cu aceeași încetineală teapănă cu care veniseră și intrase în biserică. Ioan îl urmasse peste puțină vreme, cărând toate cele trebuitoare pentru a doua zi, adică arme și armură, care trebuiau așezate pe altar. Într-adevăr, un preot slab, pleșuv, cu o față ca pergamentul luase din mâinile tânărului de treisprezece ani fiecare piesă din echipamentul viitorului cavaler, așezându-le una câte una pe altar.

Ioan se retrăsese apoi, deoarece rolul lui pentru acea zi se sfârșise, unchiul Bărbat urma să se spovedească și să-și petreacă noaptea în biserică, în post și rugăciune.

A doua zi dis-de-dimineată Ioan se întorsese la biserică, părându-i-se că toți târgoveții întâlniți în cale știau încotro se îndreaptă el și că-l urmează îndeaproape. Așa stând lucrurile, nu se mirase aproape deloc când găsisse biserica aproape plină. Își făcuse drum cu oarecare greutate până mai în față, unde, în primul rând, îl văzuse pe regele cel orb îmbrăcat în cămașă de zale și întovărășit de o seamă dintre cavalerii săi. Înaintea regelui, în genunchi cu fața către altar, unchiul Bărbat își continua rugăciunile din timpul nopții, părând să nu aibă știre de forfota din jurul lui.

Urmase slujba, în timpul căreia biserica se umpluse de tot: ceremonia din acea duminică

nu era ceva cu care târgoveții luxemburghezi se puteau întâlni prea des, și nici suită regală ca aceea a regelui Ioan, care era în același timp și seniorul lor, nu mai poposise de multă vreme prin părțile locului ca să le desfete privirile cu multele frumuseți ale unui alai curtenesc.

În cele din urmă slujba se sfârșise și același preot uscățiv din după-amiaza trecută îi dăduse unchiului Bărbat sfânta împărtașanie. După aceasta, Ioan văzuse cum regele se ridicase din scaunul său și, ajutat de doi cavaleri, înaintase până în fața unchiului Bărbat: Ioan cel Orb în picioare, unchiul lui în genunchi, cu capul plecat și cu mâinile împreunate. Preotul cel pleșuv aduse de pe altar spada unchiului Bărbat, de mânerul căreia legaseră o relicvă: un deget de la mâna dreaptă a unui sfânt al cărui nume Ioan nu reușise să-l afle, frumos montat în aur și pietre prețioase; spada îi fusese înmănată regelui, care o înfățișase unchiului Bărbat poruncindu-i cu gravitate:

- Jură, Barbatte de Longchamps! („De ce Longchamps?” îl întrebasesse nedumerit Geoffroy le Grandpied pe Ioan atunci când se interesase de numele de cavaler pe care avea să-l poarte Bărbat. „E o poveste veche și pe care eu însumi încă nu mi-am lămurit-o pe deplin, răspunsese Ioan. În puținele cuvinte spuse despre el însuși, unchiul meu pretinde că se trage dintr-un tărâm îndepărtat, aflat dincolo de niște păduri nespuse de mari, care poartă un nume greu de rostit așa cum îl rostește el; un meleag despre care eu însumi cred mai degrabă că nu se află decât în închipuirea unchiului. De aceea, văzând cât de greu poate fi spus un astfel de nume, regele l-a întrebat pe unchiul Bărbat ce anume poate să însemne și a hotărât că poate fi tălmăcit astfel în grai franțuzesc. Și tot regele a rânduit ca acesta să fie numele așa-zisului fief al viitorului cavaler”. „Aha, deci fieful nu există, se dumiri Geoffroy. Carevasăzică, avem de-a face cu un *baccalarius*, ceea ce înseamnă un vasal celibatar ce n-a primit încă nici un fief”).

Unchiul Bărbat apucase mânerul spadei în așa fel încât să atingă și relicva legată de acesta, pentru ca astfel jurământul său să fie primit în împărăția cerească. Apoi rostise cu un glas liniștit și uscat, dar pe care Ioan îl simțise de îndată băntuit de tulburare:

- În fața Ta, Doamne Dumnezeu, și în fața ta, Ioan de Luxemburg, senior al meu, jur să

pun spada mea în slujba Bisericii, a dreptății și a milei, a văduvei, orfanului și a celui asuprit. Să respect în totul codul cavaleresc și să-mi sacrific, de va fi nevoie, chiar viața întru apărarea sfintei credințe. Jur să nu dau năvală cu nici un chip în vreă biserică sau mănăstire, să nu vatăm în nici un fel pe vreun preot sau pe vreun călugăr. Jur să nu-mi însușesc cu silnică putere și fără dreaptă răsplată vaca, boul, oaia ori porcul sau alte bunuri ale cuiva, să nu iau în robie pe țaran și nici pe țarancă. Jur să ocrotesc doamnele care vor fi având nevoie de sprijinul meu, să onorez femeile și să le apăr dreptul!

Jurământul fusese urmat de o rugăciune pe care unchiul Bărbat o rostise cu același glas uscat și liniștit, fără nici o poticnire. Ioan cel Orb asculta cu încordare, cu bărbia ridicată și cu ochii goi ațintiți spre cine știe ce fantasmă eroică care se înșirau în închipuirea sa; când se sfârșise rugăciunea, rostise cu putere:

- Barbatte de Longchamps, în acest sfânt locaș al Domnului, te înzestrez cu armele virile!

Și îi întinsese spada, pe care unchiul Bărbat o sărutase și apoi o vârâse în teacă. În acest timp, preotul uscățiv și tovarășii săi împreună cu care oficiase slujba îi aduseseră regelui, de pe altar, una câte una, armele cavalerului. Regele i le înmănașe pe rând: lancea de lemn, pintenii, cămașa de zale, scutul împodobit cu un frumos Sfânt Gheorghe ucigând balaurul, totul pictat pe un fond azuriu. Când sfârșise cu toate acestea, Ioan cel Orb rostise din nou, ținându-și mâinile împreunate deasupra capului proaspătului vasal:

- În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Spirit, eu, Ioan, rege al Boemiei și conte al Luxemburgului, prin puterea ce mi-a fost dată, te investesc cavaler!

Apoi, dându-i o lovitură puternică cu palma dreaptă peste grumaz - Geoffroy îi spusese lui Ioan că acest ritual se chema „la colée”, dar nici chiar el, care cunoștea atâtea despre cavaleri, nu știa ce poate să însemne acel gest - regele Ioan îl îndemnase cu îndemnul care trebuia adresat unui proaspăt cavaler:

- Ridică-te, cavaliere Barbatte de Longchamps! Fii brav!

fragment din romanul
în pregătire
„Cioma neagră”
de George David

MENTALITĂȚI CONTEMPORANE

Dorim, sub acest titlu, să reunim traducerea altor două eseuri restrânse ale lui **Michel Houellebecq**, cu a cărui personalitate cititorii revistei **LitArt** au făcut deja cunoștință în numerele anterioare ale revistei.

Pentru omul contemporan, prins într-un strict cadru social (familiar, profesional etc), ieșirea din mecanismul traumatizant, prin repetabilitatea sa, al vieții cotidiene a devenit o necesitate care se poate împlini mai cu seamă în perioada concediilor. De cele mai multe ori, însă, e vorba doar de o simplă iluzie, de ieșirea dintr-un angrenaj bine cunoscut într-un altul, ceva mai flexibil, dar - în fond - la fel de artificial și de previzibil, impus de pachetele turistice. Traseele rigid fixate, chiar oră de oră, la obiective riguros stabilite și tarificate, arealurile pentru petrecerea vacanțelor, cu dotările lor previzibile, și care devin monotone tocmai prin aceasta,ucid esențialul călătoriei: ineditul, plăcerea de a descoperi noul în mod individual, așa cum se întâmpla, de pildă, în vremea călătoriilor romantice. Pentru turist, ieșirea din carapacea rutinei rămâne o dorință înșelată și, până la urmă, un deziderat mereu nefinalizat și care, în străfundul sufletului, lasă un gust amar.

La fel de alienantă este această robotizare din industria turismului pentru angajații din sistem, mai ales pentru cei a căror carieră este legată și de vârstă. Înstrăinarea ex-animatorului din satele de vacanță se sfârșește tragic, dar cu totul explicabil, întrucât rostul existențial al acestuia s-a sfârșit prea devreme, a fost scos brutal din mecanismul pe care l-a servit, ca o piesă uzată, și - neavând o cale alternativă în viață - ajunge la sinucidere. Această este tema primului text, pe care îl oferim în traducere, *L'Abaissement de l'âge de la retraite*, al lui **Michael Houellebecq**, publicat inițial în revista "Inrockuptibles", în 1997, și reluat în culegerea **Rester vivant et autres textes**, Editura "J'ai lu", colecția <<Librio>>, Paris, 1999, p. 82-83.

La un moment dat, în viața omului, intervine vârsta concediului perpetuu, adică cea a pensionării. **Michael Houellebecq** observă, și în această privință, schimbări ciudate de abordare. În alte timpuri, bătrânețea putea fi pusă sub semnul încununării unui vieți de muncă și de sacrificii; omul, ajuns la o vârstă respectabilă, devenea un fel de patriarh în mijlocul familiei.

În schimb, pentru pensionarul occidental contemporan, cu o stare materială bună, idealul pare să fi devenit petrecerea ultimilor ani de viață în zone exotice, departe de stresantul mediu în care a muncit și de familie. Iau naștere, astfel, o migrație *sui-generis* și acei mici monștri citadini implantați în spații de cultură și de civilizație cu totul străine și cu care nu încearcă în niciun fel să intre în consonanță. Scriitorul atrage, astfel, atenția, asupra unui alt semn al mutațiilor maligne de mentalitate ale omului contemporan, care echivalează - tocmai la sfârșitul vieții - cu o negare a existenței de până atunci, cu o atomizare a lui în masa altor indivizi de exact aceeași condiție și cu intruziunea lui într-un mediu care îi rămâne cu totul străin și indiferent. Acesta este subiectul celui de-al doilea minieseu, *L'Allemand*, pe care vi-l propunem spre lectură în numărul viitor, în traducere, și care a apărut inițial în revista "Inrockuptibles", tot în anul 1997, fiind reproduș mai apoi și în culegerea de eseuri și articole anterior menționată, la paginile 79-81.

SCĂDEREA VÂRSTEI DE PENSIONARE

"Cândva, eram animatori ai satelor de vacanță; eram plătiți pentru a-i amuza pe oameni, pentru a încerca să-i amuzăm pe oameni. Mai târziu, căsătoriți (cel mai adesea divorțați), ne-am întors în satul de vacanță, de data aceasta în postura de clienți. Niște tineri, alți tineri, au încercat să ne distreze. În ceea ce ne privește, am încercat să stabilim relații sexuale cu unii membri ai satului de vacanță (uneori foști animatori, alții nu). Câteodată am reușit; cel mai adesea am dat greș. Nu ne-am distrat cine știe ce." Astăzi, trage concluzia fostul animator al satului de vacanță, nu mai există vreun sens pe care să-l dăm vieții noastre.

Construit în 1995, *Holiday Inn Resort* din Safaga, pe țărmurile Mării Roșii, oferă 327 de camere și 6 apartamente de lux, spațioase și plăcute. Dintre dotări, s-ar putea menționa sala de primire, cafeneaua, restaurantul, restaurantul de pe plajă, discoteca și terasa pentru animație. Spațiul comercial cuprinde diverse buticuri, banca, salonul de cofură. Animația este asigurată de o simpatică echipă franco-italiană (serate dasante, diverse jocuri). Pe scurt, pentru a

relua formularea operatorului de turism, avem de-a face cu <<o unitate foarte frumoasă>>.

Micșorarea vârstei de pensionare la cincizeci și cinci de ani, reluă ex-animatorul de sate de vacanță, ar fi o măsură primită în mod favorabil de profesioniștii din turism. Este dificil să rentabilizezi o structură de acest nivel doar pe baza unei perioade scurte și discontinue, în mod clar limitată la perioada estivală și - într-o măsură minoră - la concediile din timpul iernii. Soluția se concretizează, evident, în oferirea de cartele pentru pensionarii tineri, care să beneficieze de tarife preferențiale, tarife ce ar permite echilibrarea fluxului de turiști. După dispariția consoartei, pensionarul se regăsește în parte în situația unui copil: călătorește în grup, trebuie să-și facă prieteni. Dar, în timp ce băieții se joacă împreună cu alți băieți, iar fetele flectăresc între ele, pensionarii se întrunesc cu plăcere fără deosebire de sex. Fapt e că s-a făcut constatarea că numărul aluziilor și a subînțelesurilor cu caracter sexual abundă în conversațiile lor; lubricitatea lor verbală este de-a dreptul stupefiantă. Oricât ar putea fi de penibil de constatat,

este clar că sexualitatea pare a fi un lucru care este regretat mai târziu, o temă pe marginea căreia celor vârstnici le place să brodeze variante nostalgice. Pornind de aici, se stabilesc prietenii, în doi sau în trei. Împreună descoperă cursul de schimb valutar, împreună programează vreo excursie într-o mașină 4 x 4. Puțin îndeșăți, cu părul tuns scurt, pensionarii seamănă cu niște spiriduși - morocânoși sau amabili, fiecare după propria-i personalitate. Vitalitatea acestora este adesea uimitoare", trase concluzia ex-animatorul.

<<Eu îi vorbesc fiecăruia despre sunită și toate convingerile sunt demne de respect>>, interveni fără nicio legătură antrenorul de revigorare musculară. Atins de această întrerupere, fostul animator se adânci într-o tăcere ostilă. În vârstă de cincizeci și cinci de ani, la sfârșitul aceluia ianuarie era unul din cei mai tineri clienți. De altfel, el nu era în pensie, ci în prepensionare, sau în convenție de conversiune*, sau ceva de felul acesta. Făcând caz în fața tuturor de calitățile sale de fost profesionist în turism, știuse să-și facă o imagine carismatică pentru echipa de animație. <<Am

făcut inaugurarea primului Club Med** din Senegal.>>, îi plăcea mereu să reamintească celor din jur. Apoi fredona, schțând și un pas de dans: <<Voi pleca să-mi fac de cap în See-ne-gal/ Cu o amiii-că sus pe cal.>> În sfârșit, era un tip de toată isprava. Totuși, n-am fost nicicum surprins când, în dimineața următoare, i-a fost găsit cadavrul, plutind între apele celor doi curenți din piscina-lagună.

NOTE

*) Modalitate de protecție socială prezentă în legislația franceză, conform careia persoanele care se apropie de vârsta pensionării (după 55 de ani) primesc un venit timp de șase luni, pentru reconversie profesională și pentru găsirea altui loc de muncă.

**) Club Mediterranée S A, cunoscut și sub numele Club Med, este o firmă/agenție de turism cotate la Bursa franceză, înființată în 1950 de belgianul Gérard Blitz, care tranzacționează sejururi în satele de vacanță din întreaga lume.

Selecția textelor, traducere, prezentare și note,

prof. ALEXANDRU CIUBÎCĂ

Mihai Suciuc

„Apoi, să știi c-a fost război / Și moarte-aici, nu șagă / Cădeau pe dealuri dintre noi, / Ca frunza, mamă dragă.”

„Orice, dragii mei, numai război de n-ar fi!” invoca, rugător, mama, îmbrățișându-și în gând cei șapte copii. Știa ce știa „măicuța bătrână”, avea „expertiză”; fără să o întrebe, destinul îi trântise în biografie două „bătăi mondiale”...

Și dacă politica este asimilată cu prostituata, marxistii ne învățau că războiul ar însemna continuarea politicii(-prostitute) cu alte mijloace, escaladând zona „pașnicului”: cu mijloace nediplomatice, violente. Și mai aflam că războaiele pot fi locale sau mondiale, nedrepte sau drepte (chiar sfinte, vezi Cruciadele!), război-fulger („Lebensraum”, amăgind Reichul cu o pace de 1000 de ani!), sau război de 100 de ani (între noi fie vorba, a însumat 116 ani, depășind vârsta celor mai logevivi cetățeni ai Planetei Albastre!). „Meciuri” cu turcii, cu tătarii, cu muscalii sau cu nemții. Cu învingători și învinși. Cu profitori și păgubiți, victime directe sau colaterale. Nu au lipsit nici pretextele pentru bătaie: în numele unei super-femei (Elena), măcel finalizat cu spulberarea și radierea unei cetăți falnice (Troia), sau al unui bărbat (Franz Ferdinand, arhiduce de profesie și favorit al coroanei), a cărui asasinare declanșă prima conflagrație mondială, urmată de dezintegrarea prezumptivei moșteniri a celui ucis mișelește (Imperiul Habsburgic). Culme a cinismului: „In Nome di Domini” (cruciadele). Sfinte, dar profund păgâne; motivate, poate, dar absurde dinspre proporțiile jertfei.

Dar să nu ne punem prea multă cenușă în cap; nu noi le-am inventat, nu posedăm, nici de departe, copy-right-ul „proiectului” inițial (sau generic); noi doar l-am perfecționat, ridicat pe cele mai înalte culmi...

Moto: „À la guerre, comme à la guerre”

CRONICA UNEI LACRIMI

ÎN NUMELE NEUITĂRII

Era un sfârșit de septembrie ce punea rânduială în gândurile de gospodărie. Grâul, secerat mai de mult, nădăjduia să devină pâine, iar porumbul prinsese culoare sub învelișul frunzelor. Sătucul de pe dealul Oarbei trăia și el frământările lumii înfierbântate, nebănuind că avea să iasă – tristă și nerăvnită – în primul planul istoriei.

Mereu clamată patria, ca argument mobilizator irefutabil. Mereu sub vremuri bietul om de rând; nesmintit și sub arme când țara îl chema („Și ne mână ca pe boi, / Și ne duce la război” – cântec. Duioasă și comanda de demaraj: Înainte, marș!, cam tot din zona de sensibilitate lexicală specifică celor mânați cu biciușca).

O motivație manipulatorie, indusă supușilor de suspuși, mai rar liber conștientă, chiar dacă patria semnifica și abstracțiune, dar și concretețe. Pentru țaran, echvalată cu cei 237.502 km. pătrați de Românie (actualmente), infimă parte fiind parcelați în pogoanele lui din Luncă sau fânațele de Sub Mesteceni, fără a găsi înțeles prestației sinucigașe a vitejilor noștri trimiși în Afganistan, „în numele patriei”, chiar dacă, în ciuda depărtării, drumul spre eroism s-a scurtat inimaginabil grație tehnicii de ucidere. Ce mai cale de la săgețile bravilor arcași ai Măriei Sale Ștefan, convocăți la moarte prin „șfară-n țară”, sau chiar „modernele” topoare și coase manipulate de țaranii răzvrățiți în 1907, la drona purtătoare de rachetă și de moarte, cu mare putere distructivă, lansată recent împotriva autointitulatului și fiorosului „Stat islamic”.

Contextul impune și resemantizarea noțiunii „război”. Până mai ieri, presupunea un front și un inamic concret luat în cătare, individ după chipul și asemănarea ta. Ecuație simplă: care pe care: nu ucideai, erai ucis! Azi, războaiele ucigașe, cu sute de victime, izbucnesc, fără declarații de război, din chiar mijlocul... păcii! (Paris, Franța, noiembrie 2015). În perfidele războaie teroriste contemporane, nu știi nici când, nici de unde îți vine moartea. Supraviețuiește, prin și peste vremuri pașnice sau durute, o singură certitudine: „Când armele vorbesc, muzele tac”... Da, unele minți scăpătate le mai interferează. Ce ziceți de „arta războiului”? Aferim!

mărturia curge emoționant. Iar frântura de război trăit, în cazul supraviețuitorilor, este suficientă spre a reface ansamblul, întregul. Impresii suficiente pentru o viață, ba chiar pentru mai multe. Nu-ți vorbesc de tactici, strategii și stratageme (vezi „Calul troian”); rememorează zile departe de casă, de gospodărie, care, în „ăst timp”, se prefăceau în scrum. Îndeletniciri pașnice neduse la capăt – cucuruzul necules sau vitele neadăpate –, ori tragicul suprem: părinți, soți, frați, copii așteptați în poartă și nemaintorși, veci. Poate, numeroșii pomi de pe deal și din livezile caselor, adevărată explozie vegetală, le-au luat locul, semn de viață, de biruință a vieții și de pomenire.

Semn de statornicie, pe dealurile Oarbei, pământul e întors încă o dată în târziul toamnei, spre a primi sămânța dătătoare de rod. La Oarba, ca în mai toate satele noastre, nepoții mai urcă dealul spre bunici, în ceas de vacanță. Mai sunt apoi și nepoți care nu mai au spre cine urca, urmași ai tinerilor care n-au mai apucat să ajungă bunici, urcând fără a mai coborî vreodată dealul în toamna de foc 44. De aceea, la Oarba, ca în mai puține sate, bătrâne în strai cernit mai îngână cântece de jale cu bărbați duși pe drumul fără de întoarcere al războiului.

„Cădeau tații și feciorii / Cum se scutura bujorii”...

Atelierele literare LitArt

Dragi prieteni, în anul 2016, vrem ca grupul iubitorilor de literatură din jurul revistei „LitArt” să fie mai vizibil, iar redactorii și colaboratorii mai aproape de cititori.

Astfel, începând din luna ianuarie 2016, în ultima zi de marți a fiecărei luni, de la ora 18.00, vă invităm să luați parte la Atelierele literare LitArt, o încercare de resuscitare a cenaclurilor literare, gazda fiindu-ne Atelierul de Cafea din centrul municipiului Târgu-Mureș.

Detalii despre cei care vor citi veți găsi pe pagina de facebook sau pe site-ul revistei.

dar punctele cardinale, deci, dar

Poezii de ADY ENDRE

Trei lacrimi întomnate

Miez de toamnă-n zi de toamnă,
Ce povară este
Cu zânele-n poveste.

Miez de toamnă-n noapte, toamnă,
Ce povară este
Cu aștrii pe creste.

Miez de zi, de noapte-n toamnă,
Totul e ușor
Să îți tângui dorul-dor.

Három őszi könnycsepp

Őszi délben, őszi délben
Óh be nehéz
Kacagni a leányokra.

Őszi éjben, őszi éjben
Óh be nehéz
Fölnézni a csillagokra.

Őszi éjben, őszi délben
Óh be könnyű
Sírva, sírva leborulni.

Întârziiem mereu

Mereu întârziiem, mereu,
Căci drumul vine de departe
Și pașii ne sunt prea timizi,
Mereu întârziiem, mereu.

N-avem nici de odihnă parte
Când, triști, ne scufundăm în moarte
Și trup de suflet se desparte
N-avem nici de odihnă parte.

Mereu întârziiem, mereu,
Ni-s visurile spulberate –
Iubiri și zăriști luminate,
Mereu întârziiem, mereu.

Akik mindig elkésnek

Mi mindig mindenről elkésünk,
Mi biztosan messziről jövünk,
Fáradt, szomorú a lépésünk.
Mi mindig mindenről elkésünk.

Meghalni se tudunk nyugodtan.
Amikor már megjön a Halál,
Lelkünk vörösen lángra lobban.
Meghalni se tudunk nyugodtan.

Mi mindig mindenről elkésünk,
Késő az álunk, a sikerünk,
Révünk, nyugalmunk, ölelésünk,
Mi mindig mindenről elkésünk.

Dă-mi ochii tăi

Dă-mi ochii tăi să îi fixez
Pe fruntea mea, în amurgire
Să-i vadă lumea în uimire.

Dă-mi ochii tăi care mereu
Lumea-n albastru-o colorează
Și-mi iartă totul, și visează...

Dă-mi ochii tăi necruțători
Ce ard în mine pân' la os,
Și-n care eu mă văd frumos.

Dă-mi ochii tăi, lor le sunt drag
Și mie ei, de-asemenea,
Dă-mi ochii tăi, deci, draga mea.

Add nekem a szemeidet

Add nekem a te szemeidet,
Hogy vénülő arcomba ássam,
Hogy én magam pompásnak lássam.

Add nekem a te szemeidet,
Kék látásod, mely mindig épít,
Mindig irgalmaz, mindig szépít.

Add nekem a te szemeidet,
Amelyek ölnek, égnek, vágynak,
Amelyek engem szépnek látnak.

Add nekem a te szemeidet.
Magam szeretem, ha szeretlek
S írigye vagyok a szemednek.

Vis de belșug

E-un parc tomnatic și e-n zori de zi
Când frunzele-n vârtejuri se dezmiardă,
Peste drumetii zilei stingheriți,
Alunecând uscate, maronii.

Privirile lor strălucesc mirate
Strângând în palme frunzele uscate
Care subtil în suflute rămân:
„Slăvire vouă, păsări minunate!”

Se veselește soarele în zori
Și-un om pășeste fericit prin parcuri
Când iarăși cad alunecând
Aceste lungi și arămii ninsori.

A gazdagság álma

Hűvös park, őszi reggelek:
Dér-ittasan leszállingóznak
Valakire
Vörhenyes tölgyfa-levelek.

Valakinek szeme ragyog.
Szórja a levelet marokkal
S cseng a szíve:
„Halleluja, szép aranyok”.

Kél a nap s irigyen nevet:
Valaki boldog. Csönd a parkban
És hullanak
Garmadával a levelek.

Statuia de aur a Ledei

Cu gând viclean n-ai mai petrece
Și, aurită, mi-ai privi
Fruntea cea rece.

Cu ochii tăi diamantini
Și sâni calzi, trandafirii,
Și buze străvezii.

Statuia ta de aur ar uimi,
Dar strălucirea nu ar mai minți,
Iubirea mea bizară.

Oriunde trupul tău de carne-i dus,
Trupul de aur s-ar afla cu mine
Să îmi lumine!

Iar dacă viața-mi tristă-o fi,
Ea fruntea mi-o va descreți,
Și-o va dezmiarda.

A Léda arany-szobra

Csaló játéka sohse fognál,
Aranyba öntve mosolyognál
Az ágyam előtt.

Két szemed két zöld gyémánt vóna,
Két kebled két vad opál-rózsa
S ajkad topáz.

Arany-lényeddel sohse hálnál,
Ékes voltoddal sohse csalnál,
Én rossz asszonyom.

Hús-tested akármerre menne,
Arany-tested értem lihegne
Mindig, örökig.

S mikor az élet nagyon fájna,
Két hús csípőd lehútné áldva
Forró homlokod.

Poetul pusteii ungurești

Tânăr cuman cu ochii mari trecea
Bolnav de dor sub zăriștea cerească
El turma de miori o păștea
Peste întinsa pustă ungurească.

Mirajele-n apusuri scăpărând
I-am pus pe creștet și în suflet stele
Iar de-i creștea în inimă vreo floare
Ea hrană era oilor rebele.

Tot meditănd la vin și la femei,
La moarte și la lucruri minunate,
El un aed ar fi putut să fie
În orice colț al lumii, în orice parte...

Dar de-și privea ortacii bătărâni,
Paznici jechoși ai turmei de mioare
El cântecul și-l îngropa în suflet
Și-și blestema soarta umilitoare.

A Hortobágy poétája

Kúnfajta, nagyszemű legény volt,
Kínzottja sok-sok méla vágynak,
Csordát őrzött és nekivágott
A híres magyar Hortobágyinak.

Alkonyatok és délibábok
Mefogták százszor is a lelkét,
De ha virág nőtt a szívében,
A csorda-népek lelegelték.

Ezerszer gondolt csodaszépet,
Gondolt halálra, borra, nőre,
Minden más táján a világnak
Szent dalnok lett volna belőle.

De ha a piszkos, gatyás, bamba
Társakra s a csordára nézett,
Eltemette rögtön a nótát:
Káromkodott vagy füttyörészett.

Traducerea în limba română:
ROZALIA SUCIACHI COTOI

Salonul de iarnă 2015 al UAPR, ca nevoie a spiritului

Radu Florea, artist plastic, membru UAPR Târgu-Mureș

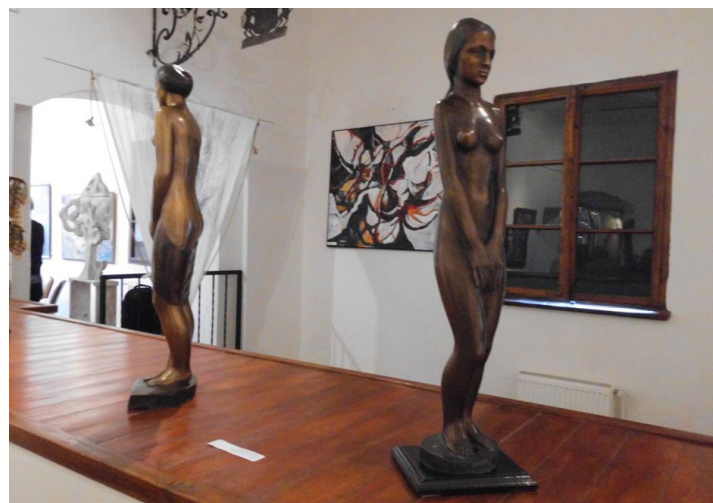
5 decembrie. Dimineată de sâmbătă. Frig, umezeală și ceață. În începutul incert al zilei, oameni încotoșmăniți și gărboviți de sacose cărau după ei pe trotuare, pâini mari, rotunde și portocale, pungi cu mâncare. Hrană pentru trup, mai puțin sau chiar deloc, pentru suflet. Oare cum ar arăta oamenii făcându-și cumpărăturile dimineții de weekend pentru nevoile sufletului?

Cu aceste preocupări în minte, mă îndreptam către Salonul de iarnă al UAPR Tg. Mureș, care urma să se deschidă la prânz, în cetatea medievală a orașului. Cum

monumentale piese de artă textilă ori supradimensionate piese de ceramică?

Să le conținem de prânz și să ne și țină de foame!? Asta puteți face zilnic până la sfârșitul anului, în incinta secției de arheologie a Muzeului județean Mureș din cetatea medievală parțial restaurată în acest an, acolo unde se află lucrările celor aproape 50 de artiști plastici expozanți la Salonul de iarnă, eveniment care încheie anul plastic mureșean.

Cu câteva zile înainte pe 3 decembrie, galeriile UAPR de la parterul Palatului Culturii din Tg.

ar fi oare, să ne supraîncărcăm începutul zilei, ducând în brațe mari picturi, mari sculpturi,

Mureș reuneau o pleiadă de artiști români consacrați de prestația lor plastică în jurul proiectului Totem,

FOTO: Sajo Ileana

curatoriat de pictorul Adrian Chira și ajuns la cea de-a opta ediție. În 5 decembrie 2015, ediția din acest an a Salonului de iarnă al UAPR, filiala Tg. Mureș, radiografiază pe de-a-ntregul - în mesajul de multiple forme, semnificații și sensuri plastice - prezentul activității de creație a unei întregi organizații al cărei aport la viața culturală a cetății e incontestabil necesar dar nu întotdeauna suficient.

Am numărat la prima mână, peste 60 de lucrări de pictură, sculptură, ceramică, artă textilă și fotografică care, în conceptul expozițional al președintelui filialei - al doamnei Mana Bucur, artist ceramist - transmit un semnal unificator în marea diversitate de exprimare în câmpul artelor vizuale contemporane.

Și unde e locul cel mai bun dintr-o comunitate pentru trans-

miterea unui mesaj spiritual, după biserică, dacă nu la muzeu? Acolo, în și la muzeu, ne putem racorda la pulsul valorilor care ne definesc, care sedimentează memoria locului și ne țin pe noi cetățenii, repet, în acel loc. La muzeu cetății facem cunoștință cu amprenta identitară a spațiului în care trăim și la care - chiar dacă unii o fac la modul inconștient - în fapt cu toții ne raportăm.

Nu putem trăi conștient, ca oameni ai cetății, fără o identitate culturală, fără a ne raporta la ceva stabil, imuabil în raport cu trecerea noastră prin timp și vremuri. Cotrobăiți oriunde, în vestigiile arheologice de pe acest pământ și invariabil, veți da numai peste semne ale artei și culturii locului respectiv.

„TOTEM 8”

Mana Bucur, artist ceramist

Miercuri 3 decembrie, seara, s-a vernisat a 8-a ediție a deja binecunoscutei expoziții de arte vizuale TOTEM și, întrucât a început luna darurilor, organizato-

rii acesteia, respectiv C.J. Mureș, Muzeul Județean Mureș și U.A.P.R., au oferit-o în dar tuturor iubitorilor de artă mureșeni.

Expoziția, care va fi deschisă

vizitatorilor până în ianuarie 2016, însumează lucrările a 32 de artiști vizuali, în diferite materiale și tehnici, picturi, sculpturi instalatii și ceramică, toate sub aceeași tematică: TOTEM. Întrucât însăși tematica este enigmatică curatorul a eliminat intenționat titlul lucrărilor lansând invitația de a le descoperi singuri. Artiștii expozanți sunt din toată țara și din Mureș, multe nume foarte cunoscute care au participat la

edițiile precedente și bineînțeles mulți tineri.

Felicitări organizatorilor acestei importante și de înaltă ținută estetică acțiune culturală, în mod special lui Adrian Chira curatorul ei. Cuvintele de deschidere au fost rostite de președintele Consiliului Județean Mureș, domnul Ciprian Dobre, de directorul Muzeului județean domnul Soos Zoltan, consilier municipal și de domnul Vasile Duda critic de artă.

„Treptele realității” în filosofia lui Noica

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș
sub egida onorifică a filialei
locale a Uniunii Scriitorilor
din România.

ISSN: 2067 - 5240

EDITOR:
PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND
Editura LitArt

Parteneri editoriali:

**Societatea Scriitorilor,
Editorilor și Tipografilor
Mureșeni**
și
www.cultura.inmures.ro

Colegiul onorific:

**Cornel MORARU
Al. CISTELECAN
Iulian BOLDEA
Eugeniu NISTOR
Zeno GHIȚULESCU**

Redactor-șef:

Adrian A. GIURGEA

Redactori-colaboratori:

**Mana BUCUR
Cora FODOR
Dumitru-Mircea BUDA
Călin CRĂCIUN
Mediana STAN
Mihai SUCIU
Laurențiu BLAGA
Cornelia TOȘA
Rudy MOCA
Ioan GĂBUDEAN
Nelu MĂRGINEAN**

Adresa de corespondență:
Târgu-Mureș
str. George Enescu nr. 2
E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial
al revistei poate fi găsit
și pe internet
la adresa www.litart.ro

Autorii își asumă exclusiv
responsabilitatea pentru origi-
nalitatea articolelor, dar și pentru
opiniile exprimate.

Tipărit la

Eugeniu Nistor

Tema pusă în discuție în cadrul celei de-a VII-a ediții a Simpozionului Național „Constantin Noica”, desfășurat la Târgu-Mureș, în zilele de 10-11 iunie 2015, sub egida Academiei Române, a fost *Treptele realității*, ea fiind extrasă din problematica volumului din 1969, *Douăzeci și șapte trepte ale realului*, prima carte publicată de filosof după ieșirea din pușcărie (apărută la Editura Științifică, București, 1969).

Această ediție a simpozionului s-a bucurat de contribuția excepțională a domnului academician Alexandru Surdu, vicepreședinte al Academiei Române, directorul Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru”, care este, de altminteri, și inițiatorul și organizatorul celor șapte ediții itinerante ale acestei importante manifestări pentru filosofia și spiritualitatea românească.

Constantin Noica are o strategie foarte simplă: compartimentează volumul în trei secțiuni distincte: prima, cu referință precisă la *natura anorganică*, supune analizei tabloul categoriilor sau genurilor celor mari ale lui Platon (în număr de 5), cu precizarea analistului că „Platon nu era fizician, dar categoriile din *Sofistul*, sunt caracteristice realului anorganic.”¹ Sunt analizate, în cadrul tabloului platonician: *Ființa* – în ipostaza gândirii istorice; *Starea* sau stările de închegare și agregare ale materiei, oricare ar fi acestea; *Mișcarea* – ca principiu activ între stări (solidă, lichidă, gazoasă); *Identitatea* – ca ceva ieșit din anonimatul lumii; *Alteritatea* – sub aspectul modificării identității prin alterare.

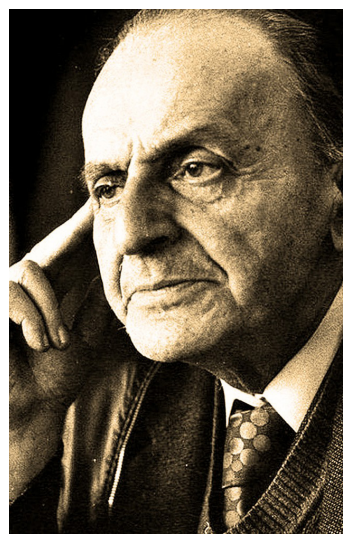
În cea de-a doua secțiune, cu referire la *natura organică*, Noica supune analizei cele 10

categorii ale lui Aristotel, făcând precizarea că „Aristotel nu a fost doar naturalist, însă categoriile lui vorbesc cel mai bine prin intermediul naturii organice.”² Aici sunt focalizate și comentate categoriile tabloului aristotelic: *Ființa individuală* – sub aspectul înălțării de la natura anorganică la cea organică și obținerea finitudinii; *Cantitatea* (cât?), ca mărime formală; *Calitatea* (ce fel?), cu urmarea transformării cantității în calitate; *Relația* (față de ce?), cu accepția că legăturile ființează pretutindeni în lume; *Spațiul* (unde?); *Timpul* (când); *Modalitatea* (cum?); *Ațiunea* (ce face?); *Pasivitatea* (ce suferă? – adică absența inițiativelor); *Posesiune* (ce are?).

Iar cea de-a treia secțiune o reprezintă *natura reflectată și omul*, unde sunt supuse analizei cele 12 categorii ale lui Kant, cu precizarea lui Constantin Noica că „Kant nu a fost doar antropolog, dar categoriile lui sunt ale naturii reflectate de om și ale omului.”³ Acestea sunt: *Unitatea*; *Pluritatea*; *Totalitatea*; *Existența*; *Inexistența*; *Limitația*; *Substanța*; *Cauzalitatea*; *Comunitatea*; *Posibilitatea*; *Realitatea*; *Necesitatea*. Iar, legat de această secțiune, când tratează *Limitația*, Noica exclamă: „Există limitații care limitează și limitații care nu limitează.”⁴ ; nu mai puțin evaziv fiind în comentariul dedicat *Realității*, când spune că „Toate trăirile sunt în realitate... Omul o cunoaște – când o cunoaște – pentru că se află statornic pe punctul de a o pierde”⁵; iar când comentează *Necesitatea*, expresia sa se colorează frumos, căci aceasta iese la iveală „la capătul lucrurilor și al gândurilor.”⁶ dar, în această etapă, trebuie să recunoaștem, discursul său filosofic devine memorabil: „Îmi vine în minte că omul de mâine, care se va desprinde de Marele Individ, cum a numit Hegel pământul, va pleca în alte părți cu pământescul lui cu tot. Abia când se va elibera cu adevărat de pământ va înțelege cât PĂMÂNT era în el și, cum fugind de lumea sa, a rămas cu ea cu tot în adâncul ființei sale.”⁷

În „Epilog” la comentariul celor *Douăzeci și șapte trepte ale realului*, reflectând la faptul cum vremurile s-au schimbat și se schimbă continuu, modificând și viziunea asupra cunoașterii, filosoful propune o perspectivă nouă, revoluționară, chiar în privința ideii – pe al cărui schelet

s-a sprijinit știința lumii mai bine de două milenii! Așadar, la vremuri noi, concepte noi! Noica solicită, în mod imperativ, adoptarea unui limbaj potrivit, strict necesar unei reale sincronizări între filosofie și știință: „Dar atunci nu trebuie oare să regândim ideea și s-o rebotezăm din perspectiva mai cuprinzătoare decât lumina, a undei. Numim ideea după greci, de la *a vedea*. Dar nu pentru faptul că e legată de unda luminoasă a purtat un nume potrivit ideea, ci pentru că e vorba de undă. Lumina – această bandă îngustă din spectrul undelor electromagnetice – înseamnă prea puțin spre a califica ideea. Astăzi lumina a intrat în minorat, căci ne-am înstăpânit peste întreg spectrul undelor electromagnetice” iar „substanța și manifestarea lumii o dau unda.”⁸

Prin aceasta Constantin Noica se dovedește a fi un filosof modern, cu o viziune proprie, originală, care ia în considerare orice nouă descoperire științifică, fiind un gânditor adevărat, pe deplin racordat la paradigmele cunoașterii și epistemologiei mileniului trei.

NOTE

1. Constantin Noica – *Douăzeci și șapte trepte ale realului*, Editura Științifică, București, 1969, p. 7
2. Ibidem
3. Ibidem
4. Ibidem, p. 89
5. Ibidem, p. 106
6. Ibidem, p. 109
7. Ibidem, p. 114
8. Ibidem, p. 116